

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Poczta-ntu, lub do księgarni Gräffe; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjnym; w Wilnie w księgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Poczłowych w kraju urzędach.

Cena Roczna: w Rosy s pocztą a w stoicy, z no-
szeniem do mieszkań, 50 r.
ass. *Półroczna*, 25 r. ass.
Bez poczty, dla odbiera-
jących w księgarni Gräffe:
Roczna, 45 r. ass. *Półrocz-
na*, 25 r. ass. Dla Królestwa
Polskiego: *Roczna*, 53 r. ass.
Półroczna, 28 r. ass.

PIĄTEK, ^{22 Stycznia.}
_{3 Września.}

Wiadomości krajowe.

Petersburg, ^{21 Stycznia.}
_{2 Września.}

15 Sierpnia o 1 godzin. po południu, N. CESARZ Jmć z J. C. W. W. X. NASTĘPCA-CESARZEWICZEM wyjechał s Carskiego Siola do Borodino. Po drodze, przejechawszy Nowgorod, J. C. Mość zatrzymywał się w 4 okręgu żołnierzy rolników, gdzie znajduje się Nowgorodzki korpus Kadetów hrabi Arakcejewa. Po szczegółowém jego obejrzeniu N. PAN był zupełnie zadowolony i zjadłszy obiad razem z kadetami, wyjechał w dalszą podróż o godzinie 2 po południu.

Z miasta Klina J. C. Mość puścił się prostą drogą na Możajsk do Borodino; przejeżdżając przed Sawińskim monasterem, gdzie założona jest stacya dla zmiany koni, J. C. Mość, wszedłszy do monasteru ucałował relikwije Świętego i potem pojechawszy dalej stanął szczęśliwie w obozie pod wsią Borodino o północy, na 17 bieżącego miesiąca.

N. CESARZ i J. C. W. CESARZEWICZ używają pożądanego zdrowia.

Ukazy Rządzącego Senatu.
(s 1 Departamentu).

1) 2 Sierpnia. Z ogłoszeniem potwierdzonego przez N. CESARZA Zdania Rady Państwa o rozciągnięciu do niektórych miast w gubernijach Moskiewskiej i Wileńskiej pozwolenia, co do oddawania murowanych domów na kaucyjną w dostawach, przedsiębranych na potrzeby tych gubernij. W gubernii Wileńskiej prawo to otrzymało miasto Szawle.

2) 3 tegoż m. Z ogłoszeniem woli MONARSZEJ pozwalającej żołnierzom garnizonów artylerji w okręgu Syberyjskim nabywać własność nieruchomą.

3) 5 tegoż m. Z ogłoszeniem potwierdzonych przez N. CESARZA 10 Czerwca Ustaw o rotach Cywilnych aresztantów w Riazaniu i Penzie.

— Rada Państwa w Departamencie Spraw Cywilnych i duchownych i na Zgromadzeniu ogólnem, roztrząsnąwszy z woli CESARSKIEJ zagadnienie o hrabiowskiej godności rodu *Krejców* (Kreütz), rozstrzygnięte na Ogólnem Zgromadzeniu Rząd. Senatu, i uznając że złożone przez jenerała jazdy Cypryana Kreütz'a dowody w zupełności przeswiadcują tak o należeniu się starożytnemu rodowi Kreützów hrabiowskiej Państwa Rzymskiego godności, jak i o pochodzeniu od tego rodu samegoż proszącego, *uchwaliła*: przedstawić J. C. Mości zdanie Rady Państwa o potwierdzeniu dla jenemła jazdy Cypriana Kreütza i jego potomstwa tytułu hrabiowskiego, przodkom jego nadanego, i o zaciągnięciu herbu, temu rodowi służącego, do ogólnego herbarza rodów szlacheckich Cesarstwa Rosyjskiego. Takowe zdanie zostało zatwierdzone przez N. PANA 29 Czerwca b. r.

— Poczta S. Petersburski podaje do wiadomości że korespondencya s Petersburga do Mińska będzie odsyłana cztery razy na tydzień, a mianowicie we Wtorki i Soboty przez Wilno, a we Środy i Piątki przez Orszę.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 17 Sierpnia. PARLAMENT CESARSKI, Izba Lordów. *Posiedzenie 15 Sierpnia*. Na zapytanie lorda Ellenborough lord Melbourne odpowiada, że nie odebrał żadnych nowych doniesień s Chin, ani o wojnie w Indyach Wschodnich.

Następnie, na wniosek o powtórnem odczytaniu billu o policyi Birminghamskiej, lord Brougham składa prośbę municypalności tego miasta przeciw billowi, i sam się mu opiera s powodu, że ten środek znaczyłby iż pomieniona korporacya poczytywaną jest za niezdatną do rządzenia miastem, i utrzymania w niem spokojności. Lord Melbourne

wystawia bill, jako środek, który się stał potrzebnym w obecnych jedynie okolicznościach i że dla pewnych wyjątkowych przyczyn, władza policyjna niemoże być na teraz powierzona municypalności. Lord Wellington jest za zdaniem ministra i znajduje bill dostatecznie usprawiedliwionym przez potrzebę przywrócenia bezpośrednio bezpieczeństwa publicznego w tak ludnym i tak handlowem mieście. Skutkiem tego lord Brougham widzi się zmuszonym cofnąć swoje wniesienie.

Lord Melbourne wnosi powtórne odczytanie billu o zapobieżeniu handlowi murzynów. Xiążę Wellington opiera się temu s powodu że bill zobowiązywałby z góry Parlament do przyjęcia pewnych środków, za które byłby odpowiedzialnym, co, w porządku rzeczy, może tylko być udziałem ministrów. Lord Brougham, przeciwnie, broni billu, który zostaje odczytany większością 39 głosów przeciw 28.

Posiedzenie 16 Sierpnia. Na wniosek o trzecim odczytaniu billu o trybunałach policyi w stolicy, lord Lyndhurst żąda wyrzucenia artykułu 9, który przeznaczają 2,200 funt. sterl. rocznej płaty urzędnikom. Mimo tego oporu artykuł ostaje się w swoim brzmieniu i całkowity bill zostaje przyjęty większością 30 głosów przeciw 12. Po zamienieniu się izby w komitet do roztrząśnienia billu o handlu murzynów, lord Lyndhurst wnosi poprawę, zmierzającą do tego iżby podawane środki stosowane były jedynie do okrętów Portugalskich i korsarzy trudniących się handlem, to jest do statków, które nie mają uznanej narodowości. Po krótkich rozprawach, ten wniosek, równie jak i kilka innych popraw, zostaje przyjęty.

Izba Niższa. *Posiedzenie 14 Sierpnia.* Izba zajmowała się wyłącznie w komitecie rozbiorem billu o przedłużeniu przywileju Banku Irlandzkiego. P. O'Connell mocno się jemu opierał, równie jak i inni członkowie Irlandscy. Mimo to, w mnóstwie wniosków podanych do głosowania ministerstwo miało większość; wszakże nic stanowczego jeszcze nie uchwalono.

Posiedzenie 17 tegoż m. Kilka billów, w tej liczbie jeden o policyi na prowincjach, postępują o jedno stanowisko naprzód. P. Spring Rice, kanclerz Skarbu, chce aby izba zamieniła się w komitet na bill o Banku Irlandzkiem, czemu żywo się opiera P. O'Connell, odwołując się do małej liczby obecnych członków i otrzymuje, że izba s tej przyczyny odracza się.

16go posiedzenie nie miało miejsca.

Pewna liczba lordów protestowała przeciw postanowieniom przyjętym w izbie lordów na wniosek lorda Brougham, we względzie szafunku sprawiedliwości w Irlandyi. Ci parowie znajdują że te postanowienia włączają prerogatywom Korony, a mianowicie to z nich, które chce mieć, aby namiestnik Królestwa zasięgał rady sędziego, stanowiącego wyrok, dla użycia prawa łaski.

— Na zgromadzeniu dyrektorów kompanii Wschodnio-Indyjskiej, odbytem 14 b. m. generał-porucznik sir Jasper Nicols mianowany został głównodowodzącym w Indyach Wschodnich na miejsce sir Henry Fane.

— Podług gazet z Brighton, okręt 74 działowy «Benbow» odebrał rozkaz wypłynąć natychmiast na morze Środkiemne. Fregata parowa «Gorgone» udała się na toż morze z depezsami do admirała Stopford.

— Podług doniesienia z Chester pod d. 15 b. m. pastor Stephens, sławny wódz chartistów, uznany został przez sąd przysięgłych winnym podżegania do buntu i skazany na 18 miesięcy więzienia.

— Konstabl naczelný w Chester schwytał 273 skrzyń zawierających 5,000 strzelb, wyprawionych z Birmingham przez niejakiego Scots i złożonych w magazynach kompanii kanału Chester i Ellsmere. Wszystko każe wnosić, że ten zapas broni przeznaczony był dla chartistów.

— 22 b. m. zapowiedziano że cło na zagraniczną pszenicę zniżone będzie do 6 szyl. 8 denarów. Nie wiadomo czy kupcy w tym dniu odcłają swoją pszenicę, czy też będą czekali większego jes. cze zniżeniz.

— Podług wiadomości, odebranych z Buenos-Ayres w Montévideo, z d. 8 Maja, blokada pierwszego s tych miast przez francuzów utrzymuje się z największą ścisłością i coraz dalej rozciągać się poczyna. Wiadomość o szturmie do portu i spaleniu przez francuzów 11 Kwietnia 27 statków kupieckich, na wartość miliona dollarów, potwierdziła się.

— Piszą z Bombay, pod d. 30 Maja: «Podług ostatnich wiadomości śmierć Rundjet-Singa szybko się zbliża. Z Firozpour sprowadzono dla niego lekarza anglika, ale ten żadnej nie czyni nadziei. Po jego zgonie Pendżab stanie się zapewne teatrem wojny domowej, Rundżet bowiem wywłaszczył wielu drobnych władców, którzy nieomieszkają powstać przy pierwszej zręczności.

«W Zatoce Perskiej rzeczy zostają *in statu quo*. Mnie-maia powszechnie że nieporozumienia między rezydentem Angielskim a rządzcą Abuszyru są już ukonczone.

«W Birman rzeczy przybierają postać przyjaźną pokojowi. Następcą pułkownika Benson był bardzo dobrze przyjęty od Króla i według pewnych objaśnień, nieporozumienia powinny być raczej przypisane temu oficerowi niżeli Królowi Awy. Twierdzą że Dost Mohammed Chanowi który się poddał równie jak i innym wodzom w Kandahar, nieprzyjaźnym kompanii Indyjskiej, ofiarowano na wynagrodzenie wielką przestrzeń kraju, ale oni odmówili i wynieśli się do Kabul z wielką częścią ludności męskiej.»

Paryż 19 Sierpnia. Monitor ogłasza dziś urzędowie wyroki Królewskie, nakazujące podać do wiadomości powszechniej traktat pokoju i przyjaźni, tudzież oddzielną konwencyą, zawartą 9 Marca 1839 między Francją a Meksykiem.

— Kommissya Sądu Izby Parow nakazała wypuścić na wolność 58 ludzi obwinianych o należenie do rozruchów Paryskich, dla braku obwiniających dowodów.

— Przesilenie handlowe, które dotknęło całą naszą przemysłowość rozciąga się na dzienniki, przez znaczne uszczuplenie głównego ich dochodu z obwieszczeń, drukowanych na końcu. Już «Gazette de France» zmniejszyła do połowy swój format, nie zmniejszając ceny 80 frank.

— Sławny osławiacz największych zwierząt van Amburgh przybył do Paryża, z menażeryą składającą się ze trzech lwów, jednej lwicy, trzech lampartów, jednej pantery i dwóch tygrysów. P. van Amburgh jest człowiek lat 27, wzrostu wysokiego, postawy obiecującej więcej zręczności niż siły. Wzrok jego obdarzony szczególnym wyrazem, nie mało zapewne przyczynia się do władzy jaką osiąga nad zwierzętami. W przeciągu czterech lat van Amburgh oswoił swoje lwy i tygrysy do takiego stopnia, iż są łagodne i posłuszne jak psy najlepiej ułożone. Dał on w Londynie 160 reprezentacyj sztuk teatralnych, do których jego zwierzęta wchodziły i które przyniosły w ogóle 2,400,000 frankow. W Paryżu ma on dawać podobne widowiska na teatrze Porte st. Martin.

— P. Touboulie wynalazł nowy systemat drogi żelaznej, zawieszanej na powietrzu, po której toczą się wagony bez pomocy pary, samą siłą własnej ciężkości. Próba tego wynalazku, czyniona ostatnimi dniami w Brest, całkowicie się powiodła.

— Ostatnimi dniami poseł nadzwyczajny porty Otomańskiej w Paryżu, *Achmet-bej*, przechodząc się wieczorem z jednym ze swoich tłumaczy po wewnętrznych galeryach Palais-Royal, uderzony pięknością wystawionych na pokaz u jednego jubilera klejnotów, wszedł do magazynu i zakupił rozmaitych brylantowych rzeczy na blisko 20,000 franków i miał nieostrożność położyć te wszystkie przedmioty do jednego futerału, a ten schować w tylnej kieszeni swojej szerokiej ferezy. Od tej stanowczej chwili, już było po klejnotach P. Achmeta. Grono urwiszów ulicznych Paryskich niepuszczało go z oka, i na jednym zawrócie, wśród umyślnie zaimprovizowanej ciżby, poseł rozstał się ze swym kupnem, czyli raczej to ostatnie nagle go opuściło, przenosząc się w bezpieczniejsze schowanie. Za przybyciem do domu Bey próżno się macał po niedawno jeszcze pełnej kieszeni. Spytał swego tłumacza co w takim razie czynić należy, i ten poradził mu udać się do komisarza policyi. Achmet Bey stawiał się więc osobiście i opowiedział urzędnikowi swoje przygodę. Dotąd niepodobna było odkryć złodzieją; tylko pewna że to byli małe chłopcy, najwięcej dwunastoletni.

NOWINY ROZMAITE.

Stockholm 9 Sierpnia. Kiedy w innych krajach, a mianowicie we Francji, żniwo jest naigorsze i spodziewają się w wielu departamentach głodu, my odbieramy ze wszystkich prowincyj wiadomości o urodzaju, jakiego dawno nie pamiętają.

— b. m. gwałtowna burza nawiedziła miasto Eger, w Czechach. Piorun uderzył w wieżę kościoła Franciszkanów i rozszedł ją od wierzchołka do dołu. Więzienie przytykające do kościoła zostało w części rozwalone.

Rzym 8 Sierpnia. Podług listów z Sinigaglia sławny jarmark tego miasta nie miał w tym roku zwyczajnego powodzenia. Przypisują to niepewnemu stanowi interesów Wschodnich i nieurodzajowi w Grecyi.

Triest 9 Sierpnia. Przedwczora, o 3 po południu weszła tu do portu korwetta Austriacka «la Czoline» przybywająca z Aten i dowodzona przez J. C. W. Arcyxięcia Fryderyka.

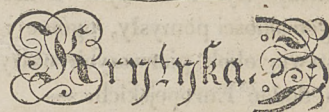
Konstantynopol. Wrzucono do morza wszystkie wina jakie się znajdowały w pałacu Sultańskim i wydany został wyrok zabraniający użycia wina i wszelkich mocnych napojów.

— Na wyspie Kandyi odkryte zostały bardzo bogate kopalnie węgla ziemnego.

— Flota turecka weszła do portu Alexandryjskiego dla schronienia się przed panującymi na morzu burzami.

— Nowiny z Hiszpanii nie mają interesu.

(*Journ. de S. P. G. P. Psz. Póln.*)

LIST DO ZOFII S.

«Gdy przed dwoma laty, list mój do Ciebie o potrzebie nowej i kompletnej edycyi Historii Literatury Polskiej umieszczony w Tygodniku Petersburskim, w innych peryodycznych pismach powtórzony został; nie miałem jeszcze tej silnej nadziei, aby wkrótce po wyjściu jego, szacownej nam pamięci Józef Zawadzki ogłosił prenumeratę na Obraz bibliograficzno-historyczny Literatury Polskiej, dzieło przeważne, dla literatury krajowej arcypożyteczne i którego pierwsze poszyty już się na widok publiczny ukazały. — Zaczęły ten mąż, którego ostatni w tej materii list do mnie, zachowałem jak biograficzny pomnik do jego życia, w słabych moich wyrazach, ujrzał odgłos życzeń publicznych i nie pozwolił zawiesić położonego w nim zaufania.

To było ostatnie najważniejsze przedsięwzięcie, które przy końcu życia swego, tyle pożytecznego dla narodowego dobra, dokonał. Dzięki mu niech będą za grobem! —

Zaledwo pierwszy poszyt Obrazu bibliograficzno-historycznego Lit. Polskiej ukazał się, zaraz o nim w Tygodniku Petersb: czytaliśmy sprawiedliwe i trafne uwagi, naszego niezmordowanego Recenzenta z Omelna. Do jego słów nie przydać, od słów jego nie ująć nie możemy. Prosimy nawet, aby na każdy poszyt następny swoją opinią choć w krótkiej umieścił recenzji. Niech ich będzie tyle, ile poszytów; niech ich będzie nawet daleko więcej, niech będą z różnych piór i z różnych stron; niech tylko obudzą zapal do piśmiennictwa narodowego, niech oceaą leniwą obojętność, niech zagrzeją do zamiłowania piśmienniczej sławy przodków i współczesnych, niech wyrwą z letargicznego uspienia umysły młode, szlachetne i zdolne; nakoniec niech zachęcą do nabycia i upowszechnienia dzieła, potrzebnego dla wszystkich, co tylko xiążkę polską wziąć w rękę, czytać ją, i w niej smakować są zdolni. —

Nim artykuły z Omelna zaczęły być znane czytającemu światu, już Autor ich smakowany z czystego, słodkiego i płodnego pióra obudzał w nas chęć poznania się z jego coraz nowemi, różnorodnemi piśmiennymi płodami, które, s pełnego nadziei talentu pochodząc, zapowiadały niesprawcowanego, narodowego i znakomitego pisarza. —

Kiedys mi powiedziała że P. Kraszewski rośnie na Koryfeusza naszej literatury, dogodziłaś opinii jaką powziętem o człowieku z czytania różnych pism jego.

Kto czasu swego dla pożytku drugich używa, ten go i dla swęj sławy poświęca. — Lecz sława autora nie zawsze polega na xiążce w dużą osemkę drukowanej. — Ulotne pisma, rozrzucone po gazetach i dziennikach, kierujące opinią, oczyszczające smak w naukach i sztukach, bezpośredni i prędszy wpływ wywierają. —

Do pisarzów w tym duchu pracujących liczy się słusznie P. Michał Grabowski, obywatel Ukrainy. — Na przestrzeni tej ziemi długo niemiej, edczywa się dziś głos rodaka filozofa, krórego samoistny styl z żadnym u nas dotąd nieporównany, pełne genialności pomysły, ogólne i dobrze zrozumiane dążenia, stawia obok pierwszych naszych swiateł literackich i śmiem dodać Europejskich. —

Po pierwszym tomie *Literatury* i *Krytyki* mógł autor, tak jak niegdys rzymski August umierając, powiedzieć: *plaudite*. Dzieło to jest wschodem jego literackiej sławy; lecz wschód tego pięknego słońca już ogrzewa swemi promieniami. Nikt nad niego poetyczniej nam nie powiedział, co jest poezya. P. Grabowski sam w części uczeń szkoły francuskiej, za nadto w swym drugim tomie powstaje, przeciw celniejszym ilustracyom tego narodu. Po przeczytaniu tego tomu, obok podziwienia dla talentu, czuje się najżywszy dla autora szacunek; bo rady dla obywatela, ojca familii, ojca poddanych, nigdy ani być wymowniejsze, ani ze szlachetniejszego źródła pochodzić nie mogły. —

Obok tych dwóch znakomitych imion mógłbym i inne już zasłużone naukom policzyć, lecz list mój nie jest ani żadną naukową rozprawą, ani żadną recenzją; są to tylko wspomnienia, z winną czeią dla osób z któremi w pamięci rodaków dzielić będą zasłużoną sławę Biskup Osiński, Maciejowski, Wiszniewski, zmarli niedawno Jędrzej Sniadecki i Alexander Chodkiewicz i inni żyjący, którzy oświeceni na miłej rodzinnej ziemi umrzeć nie dają. —

Nie tu miejsce pisać o poetach — którzy dziś słyną i słynąć nie przestaną; jakkolwiek chce mi się mówić o twoim wuju, którego niedawno wyszłe z druku dwa tomy w Kijowie, po brzegach skalistych Dniepru rozniosły odgłos podziwiny nadikwańskiego Melpomeny śpiewaka. W krótkim jak ten rysie (a) zawarłem był wzmiankę o znakomitszych poetach wieku naszego, krórą wszystkie krajowe peryodyczne pisma powtórzyły. Na tém polu, nie leżącym nigdy w odłogu, nowe odtąd wieńce zakwitły.

Obok tak miłych i zaszczytnych wspomnień, zbieranych na obszernęj niwie polskiej słowiańszczyzny, smutnego doznaje się uczucia, widząc jak zaniedbanie prac umysłowych stało się powszechną prawie chorobą. —

Policzmy nasze xięgarnie, nasze prywatne biblioteki, naszych czytających — a przyjdziemy do bardzo upokarzającego rezultatu. —

Gdyby kto z dowcipnem piórem Sterna chciał nasz kraj wzdłuż i wszerz przejechać i zastanowić się nad naukowym postępem klasy wyższej, każdy rozdział, tego nudnego dla podróżującego wojażu, byłby satyrą.

Nie jedna wioska z mieszkaniem dziedzicą, jest tak niešťczęśliwa, że w niej prócz Kalendarza, kilku niekompletnych i poszarpanych tomów X. Kluka, kilku podartych poszytów Magazynu Uniwersalnego, jakiego pożyczonego lub w sukcesyi spadłego romansiku, nic, nawet z latarnią Diogenesa, nie postrzeżesz. —

Ze stu, jeden czyta gazetę, a dziewięćdziesięciu dziewięciu chce rozprawiać o polityce. Mniej kilka butelek wina (przepraszam za tę uwagę) a każdy miałby do czytania gazetę, nie wydawałby niepodobnych wojn, nie brałby Ibrahima paszę za Mehemeta Ali, ani Wiktoryę za Izabellę; nie przenosiłby Stutgardu do Pomeranii, ani Karlsbadu do Węgier.

Smutne są zyski naszych xięgarzów wożących xiążki po prowincyi. Do wsi liczącej kilku dziedziców zajechał raz xięgarz, odwiedziwszy po kolei nic nieczytających europejczyków, wyjechał nic nie sprzedawszy. Zrobiłem uwagę iż należy podobnych kupców, by najmniejszą pokupką zachęcać i od handlu nie zrażać, imaczej nam i takich kramarzów, często bardzo dogodnych, zabraknie. — To prawda, szkoda żeśmy co nie kupili, rzekł jeden — drugi dodał kiwnąwszy palcem: on tu co roku przyjeżdża. — Na tém się przerwała krótka budująca rozmowa, rozpoczęto przerwaną o «diabelku» i zielony stolik wszystkich ku sobie jak magnes żelazo pociągnął.

Nasłuchawszy się nieraz do znudzenia o tym modnym bohaterze uprzyjemniającym niedołeżne życie próżniaków, kończąc ten list, chcę odwrócić twoją uwagę od tego ckiego obrazu, donosząc ci o ważnej wyszłej produkcyi jednej z Polek, która kilkoletnią usilną pracą przysłużyła się literaturze naszej, chronologicznemi o rzeczach polskich na wzor Le Sage'a tablicami. — Siedm wyszło z druku, na trzy oczekujemy. Będzie to dzieło pomocnicze dla pracujących w zawodzie historycznym, dla których i tablice Lelewela stały się arcyprzydatne.

Jazwiński metodą swoją zadał śmiertelny cios wszystkim chronologistom — Uczyli oni tylko, gdzie pod jakim wiekiem szukać zdarzonych w nim wypadków, lecz nie nauczyli chronologii. — Są to doktorowie co widzą słabość, mówią jak się nazywa, a poradzić jej nie umieją. — Gdy to piszę, daleki jestem od ganienia tablic naszej Autorki — Od pana Recenzenta z Omelna dowiemy się zapewne napród o ich wadach i zaletach etc.

Jan Sowiński.

Berdyczów,
w Sierpniu 1839.

(a) Datowanym z Dorpatu i umieszczonym w Tyg. Petersb. na rok 1833.